

Так, активною була взаємодія з одним з викладачів історичного факультету ТНПУ Володимиром Брославським, світлій пам'яті якого приурочена наукова конференція. Надаючи мавіки, тепловізори, старлінки, ін., посилки вдячності до свят і не тільки, щоразу чекали його в стінах історичного факультету ТНПУ, куди він завжди приходив до 21. 09. 2025 – дня, коли загинув, рятуючи пораненого побратима.

Володимир Любомирович завжди дякував усім, хто допомагав, і прилюдно: «Хочу подякувати всім, хто своєю працею чи коштами, допомагає нам боротися з ворогом. Дякую, що Ви є! На фото лише маленька частинка вашої допомоги:) й на жаль позначити всіх теж не зміг(.: 3 Днем Волонтера Вас – Друзі! »(5 грудня 2024) і особисто. Відгукувався на ініціативи штабу. Так, брав участь у мережевому Artі 24 лютого 2023 р., за тегами #Україна_Перемагає, з фронту. Його слова, сказані тоді, розлетілися мережами уже згодом: «Якщо нація не знає своєї історії, то змушена за науку платити криваву ціну та важко виборювати право на мирне і спокійне життя. То ж: 1. Або добре вчіть історію, щоб знати, хто ваш ворог, а хто друг. 2. Або будьте готові брати в руки зброю... Вірю в нашу перемогу та надіюся, що зустрінемося зі студентами вже 2023–2024 н.р. Слава Україні».

Схиляємо голови у скорботі й продовжуємо працювати далі.

Робота штабу відзначена Подякою Командира 10 окремої гірсько-штурмової бригади «Едельвейс», полковника Романа Дармограя (23.01.2025), а його учасники: Катрун Тарас, Олександр Лушев, Тетяна Петрик, Назар Федоров, Олесь Дунас, Юрій Марцінів, Іван Бойко, ін. Подяками, Грамотами ТНПУ, різних військових підрозділів та обласних державної ради й військової адміністрації, очільник осередку професор Леся Алексієвець відзнакою «За значний особистий внесок у підтримку і розвиток волонтерського руху Тернопільщини та України».

Осередок, який створили на історичному факультеті професори Микола Алексієвець та Леся Алексієвець продовжує активно працювати, разом із волонтерським осередком ТНПУ, який очолює доцент Іван Каплун, що виник теж у лютому 2022 р., за ініціативи ректора ТНПУ, професора Богдана Буяка.

Окрім зазначених інформаційно-аналітичного та волонтерського аспектів, додамо й освітній та громадянський. Адже студенти через активну діяльність у сфері медіаграмотності, популяризації історичних знань та збору джерел, волонтерства отримують певний досвід відповідальності, соціальної активності. Виявляють риси людяності й служіння. А також творчості – у проведенні низки заходів, підготовки фільмів, концертів, відеоматеріалів, ін. Набувають комунікативних компетентностей у налагодженні співдії з різними осередками та організаціями, як в Україні, так за кордоном.

Діяльність штабу історичного факультету Україна_Перемагає є прикладом ефективної взаємодії університетської спільноти з суспільством у час національних викликів. Означений формат роботи інтегрує освітню, наукову та громадську діяльність, сприяючи формуванню покоління істориків, які і досліджують минулі події, і активно творять сучасну історію України і світу.

Мар'яна Курило (Тернопіль)

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ФЕНОМЕН ГРОМАДЯНСЬКОГО СПРОТИВУ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У часи, коли країна переживає важкі випробування, кожна людина починає шукати своє місце в спільній боротьбі. Хтось стає на захист країни, хтось допомагає ближньому, а хтось просто не може залишитись осторонь і робить

усе можливе, щоб підтримати інших. Саме так виникає справжня сила народу у простих діях, у щирому бажанні підтримати, у здатності об'єднуватися. Волонтерський рух став одним із найяскравіших проявів цієї сили. Він показав, що опір – це не лише фронт, а й щоденна праця тисяч людей, які вірять одне в одного і в спільну перемогу. Це явище заслуговує глибокого осмислення, бо воно змінило наше суспільство й стало частиною нашої ідентичності.

Коли націю намагаються зламати, вона часто відповідає не лише зброєю, а передусім людяністю, взаємопідтримкою та силою спільного духу. У найтемніші часи українське суспільство проявило себе як єдиний живий організм, у якому кожен незалежно від віку, професії чи соціального статусу знайшов своє місце в боротьбі. Особливим виявом цього внутрішнього спротиву став волонтерський рух – стихійний і водночас надзвичайно організований, емоційно щирий і стратегічно важливий. Дослідження цього феномену дозволяє зрозуміти, як у критичні моменти історії громадянська ініціатива здатна не лише підтримати державу, а й задати нові орієнтири розвитку суспільства.

Однією з найхарактерніших рис сучасного українського суспільства в умовах повномасштабної російсько-української війни став безпрецедентний розвиток волонтерського руху. Для мільйонів громадян волонтерство перетворилося не лише на механізм допомоги армії чи постраждалим, а й на важливий спосіб особистої участі у загальнонаціональному спротиві. Участь у волонтерських ініціативах відкрила для багатьох людей нову можливість відчувати себе причетними до великої спільної справи, усвідомлювати власну значущість у процесі захисту держави. Саме через щоденну, іноді непомітну працю волонтери долучаються до формування стійкого тилу, без якого неможливо уявити ефективну оборону країни.

Тернопільський національний педагогічний університет став потужним центром волонтерської діяльності. Упродовж війни функціонує активний волонтерський осередок «Файний істфак», який очолює доцент Володимир Кіцак і який займається волонтерством ще з 2014 року. Одразу з початку повномасштабного вторгнення в 2022 році на історичному факультеті розпочав роботу інформаційно-аналітичний та волонтерський штаб «Україна_Перемагає», координатор – професор Леся Алексієвець.

Волонтерство стало новою можливістю відчувати себе причетним до великої справи, відчувати власну важливість, і водночас віднайти власне місце у спільному спротиві, де кожен робить свій внесок у перемогу.

Для багатьох людей волонтерська діяльність стала важливим психологічним ресурсом у період глибоких суспільних потрясінь. Участь у спільних ініціативах виступає своєрідним способом адаптації до нових реалій війни, дає відчуття контролю над ситуацією та зміцнює внутрішню стійкість. Допмагаючи іншим, люди знаходять можливість підтримати й самих себе, відчуті власну корисність і значущість навіть у найскладніші часи.

Україна з початком війни у 2014 році різко піднялася у світових рейтингах за кількістю людей, готових безкорисливо допомагати іншим. Волонтерський рух став масовим явищем, що об'єднав суспільство навколо спільної мети. У 2022 році, з початком повномасштабного вторгнення, відбулися важливі законодавчі зміни у сфері волонтерства. Зокрема, прийнято Закон про підтримку волонтерської діяльності, який розширив напрями волонтерства в умовах воєнного стану, а також Закон про звільнення від оподаткування благодійної допомоги. Ці законодавчі ініціативи заклали правову основу для

подальшого розвитку волонтерського руху, посиливши його легітимність та ефективність у період війни.

Майже кожен українець залучений до волонтерської діяльності певного характеру. Діти організують блокпости, співають, продають вироби, дорослі координують масштабні збори допомоги, доставляють техніку з-за кордону та готують їжу для військових і постраждалих, а люди похилого віку в'яжуть шкарпетки та виготовляють інші необхідні речі. Практично будь-яка відносно велика організація або заклад мають невеликий осередок, де виготовляють окопні свічки або плетуть маскувальні сітки. Така різноманітна активність демонструє високий рівень громадянської ініціативи та готовності допомагати, ставши невід'ємною складовою національного спротиву і солідарності у воєнний час.

На передовій навіть найменша деталь має значення, і тому ми вплітаємо тепло сердець у кожну сітку. Кожна сітка, створена руками волонтерів, поєднує практичну користь із символічним значенням солідарності та опору. Маскувальні сітки не просто приховують техніку та позиції на фронті, вони несуть у собі особливу увагу, яку відчувають військові, і стають символом єдності, підтримки та людської відданості спільній справі.

Волонтерка Тата Кеплер стала яскравим прикладом того, як волонтери вийшли з тіні та здобули визнання суспільства. З 2014 року вона активно займається медичною допомогою військовим, а з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році повністю присвятила себе волонтерській діяльності. Вона заснувала благодійний проєкт «Птахи», який займається тактичною та цивільною медициною, забезпечуючи медичну допомогу військовим та цивільним на деокупованих та прифронтових територіях.

«Ми робимо глибше і більше, ніж просто цивільні аптечки. Хоча вони також важливі. Ми обрали для себе таку історію, що краще зробимо менше, але якісно. Завжди говоримо з людьми та слухаємо їхні історії. За весь рік не було жодного випадку, коли ми приїхали, просто вивантажили допомогу й одразу поїхали», – розповідає Тата Кеплер.

За свою відданість та внесок у волонтерський рух Тата Кеплер отримала відзнаки «Національна легенда України» та «Золоте серце» від Президента України Володимира Зеленського. Волонтерка говорить: *«Якщо ми можемо врятувати одну людину – ми вже врятували цілий світ».*

Її діяльність стала символом самовідданості та патріотизму, надихаючи інших приєднуватися до волонтерського руху та активно допомагати країні в часи війни, демонструючи, що особиста відданість справді може стати потужним чинником національної єдності та спротиву. *«У мене все дуже просто: коли в Україні трагедія, і я можу щось зробити, я не можу цього не робити»,* – каже волонтерка. Ці слова передають головну мотивацію українських волонтерів, небайдужість і відчуття особистої відповідальності за допомогу людям у складних обставинах.

Історія Кеплер є свідченням того, як волонтерство може стати потужним чинником національної єдності та спротиву, а також прикладом того, як особиста відданість справі може змінювати хід подій у країні. *«Відсидітися ні в кого не вийде. Кожен має щось робити. Або ти на фронті, або ти для фронту. Третього немає»,* – Тата Кеплер про війну, волонтерство та майбутнє України. Ця позиція підкреслює, що активна участь кожного у спільній справі, навіть у різних форматах, є невід'ємною складовою національного спротиву та зміцнення держави.

Коли народ стикається з випробуванням, яке загрожує самому його існуванню, у ньому пробуджується особлива сила. Це сила солідарності, взаємопідтримки та готовності діяти навіть у найскладніших умовах.

Отож, волонтери – українські супергерої. Люди, для яких немає неможливого. Вони просто роблять те, що потрібно, без очікування нагород чи слави. Волонтери діють серцем і вірою в те, що разом можна подолати будь-які труднощі. З початком повномасштабної війни українці стали нацією волонтерів. Волонтерство набуло нового значення і нових форм, воно об'єднує людей у різному віці та з різними можливостями. Кожен робить свій внесок, допомагаючи там, де це найбільше потрібно, і саме завдяки цій солідарності суспільство знаходить силу протистояти викликам війни і долати труднощі. Волонтерський рух став символом єдності, стійкості та людяності українського народу, демонструючи, що навіть маленькі дії окремих людей можуть мати величезний вплив на долю країни.

Мирослава Басанська (Тернопіль)

МІЖ ДВОМА ЕПОХАМИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ УКРАЇНСЬКОГО ВОЇНА У РЕТРОСПЕКТИВІ УСС ТА «АЗОВ»

Постать українського воїна завжди була важливим символом національної пам'яті. В різні періоди історії вона набувала нових рис, відображаючи потреби часу та ідеологічні виклики доби. Українські січові стрільці (УСС), створені у 1914 році в умовах Першої світової війни, та полк «Азов», що виник у 2014 році під час російсько-української війни, є прикладами двох добровольчих формувань, які стали осередками героїчного міфу та носіями образу захисника української землі.

Легіон УСС виник у серпні 1914 року за ініціативи Головної Української Ради у Галичині. Він став єдиним українським національним підрозділом у складі австро-угорської армії та символом відродження національної збройної традиції. Близько 28 тисяч добровольців виявили бажання стати стрільцями, але австрійське командування допустило до служби лише близько 2,5 тисяч осіб.

Полк «Азов» створено у травні 2014 року в Бердянську як батальйон міліції особливого призначення. Він сформувався на хвилі спротиву російській агресії на Донбасі й швидко набув популярності завдяки своїй ролі в обороні Маріуполя. Згодом батальйон увійшов до складу Національної гвардії України, а у 2023 році став бригадою у складі Офенсивного корпусу НГУ. Обидва формування народилися у кризові для української державності моменти, коли суспільство шукало нових героїв і оборонців.

Образ стрільця УСС формувался не лише як військовий портрет конкретного бійця, а як культурно-національний символ, що поєднав у собі риси героїзму, жертвності та моральної місії визволення України. Вже у перші роки існування формації вагомую роль у створенні цього образу відіграли стрілецькі пісні, які стали своєрідною хронікою бойових дій і духовним гімном покоління. Відомі твори – «Ой у лузі червона калина», «Гей, видно село», «Засвітали хлопці січовії» – передавали не лише патріотичний настрій, а й драматизм фронтових буднів, створюючи у свідомості народу ідеал воїна-борця за свободу. Не менш потужним засобом творення цього образу була стрілецька поезія. Поети зі стрілецького середовища – О. Бабій, Р. Купчинський, Л. Лепкий та інші – у своїх віршах підкреслювали жертвність, мужність і братерську єдність, що виникала на фронті. Завдяки цьому стрілець постав як не просто борець із рушницею, а як особистість із високими моральними ідеалами й духовним обов'язком перед Батьківщиною.